

**Συνεχίζεται η συστηματική διοικητική κράτηση των
αιτούντων άσυλο στην Ελλάδα**

Ιούνιος 2022

Εισαγωγή

Οι ελληνικές αρχές εξακολουθούν να επιβάλλουν συστηματικά το μέτρο της στέρησης ελευθερίας εις βάρος των αιτούντων άσυλο, εκθέτοντας τους ανθρώπους που ζητούν προστασία στη χώρα σε σοβαρές παραβιάσεις θεμελιωδών δικαιωμάτων και σε ακατάλληλες συνθήκες σε κέντρα κράτησης και αστυνομικά τμήματα ανά την επικράτεια, παρά τη σφοδρή κριτική και σωρεία καταδικαστικών αποφάσεων που δέχεται η χώρα από διεθνή όργανα.

Στο παρόν σημείωμα, αναλύεται η τρέχουσα διοικητική πρακτική με βάση τα τελευταία διαθέσιμα στατιστικά στοιχεία για τη διοικητική κράτηση και τον δικαστικό έλεγχο αυτής, καθώς και μαρτυρίες προσφύγων που τέθηκαν σε κράτηση στην Ελλάδα.

Συστηματική η παράνομη έκδοση αποφάσεων απομάκρυνσης και στέρηση της ελευθερίας σε βάρος αιτούντων άσυλο στα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου

Το 2021 η Ελληνική Αστυνομία εξέδωσε 21.044 αποφάσεις κράτησης ανά την επικράτεια, εκ των οποίων 15.666 αποφάσεις στο πλαίσιο διαδικασιών επιστροφής (N 3907/2011), 4.553 στο πλαίσιο διαδικασιών απέλασης (N 3386/2005) και 825 στο πλαίσιο της διαδικασίας ασύλου (N 4636/2019).

Καταστρατήγηση της Οδηγίας επιστροφών και προαναχωρησιακή κράτηση νεοαφιχθέντων αιτούντων άσυλο

Και κατά τη διάρκεια του 2021 καταγράφεται η συστηματική παραβίαση του ενωσιακού και εθνικού δικαίου εις βάρος αιτούντων άσυλο καθώς, από το 2016 έως σήμερα,¹ συνεχίζεται η παράνομη και πάγια, πλέον, πρακτική των Αστυνομικών Διευθύνσεων Λέσβου, Χίου, Σάμου, Α' Δωδεκανήσου και Β' Δωδεκανήσου να εκδίδουν συλλήβδην, συστηματικά και αδιάκριτα αποφάσεις «απέλασης αλλοδαπού βάσει διαδικασίας επανεισδοχής» με κράτηση, κατ'επίκληση των αρ. 17, παρ. 2, 27, παρ. 3 και 34 N 3907/2011 και του N 3386/2005, εις βάρος προσώπων, τα οποία έχουν ήδη υπαχθεί σε διαδικασίες υποδοχής και ταυτοποίησης και ήδη απολαμβάνουν το καθεστώς του «αιτούντος διεθνή προστασία» λόγω της έκφρασης βούλησης να αιτηθούν άσυλο,² κατά τα οριζόμενα στο αρ. 39 N 4636/2019. Τούτο, δε, συνάγεται και από την επίσημη και ρητή παραδοχή του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη, «ότι το σύνολο – σχεδόν – των εισερχομένων αλλοδαπών στη χώρα μας κατά τη διαδικασία της υποδοχής και ταυτοποίησης υποβάλλει αίτηση χορήγησης ασύλου».³

Υπενθυμίζεται ότι πάγια αρχή του εν ισχύ δικαίου και δη του αρ. 2, περ. γ' N 4636/2019 και αντιστοίχως του αρ. 2, περ. γ' της Οδηγίας για την αναγνώριση, αποτελεί η απόκτηση της ιδιότητας του «αιτούντος διεθνή προστασία» από τη μόνη έκφραση της βούλησης του ενδιαφερομένου να υπαχθεί στο καθεστώς διεθνούς προστασίας, ανεξαρτήτως της αρχής, αρμόδιας ή μη, στην οποία υποβάλλεται η αίτησή του.⁴ Η

¹ Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας, Εγκύκλιος 1604/16/1195968, 18 Ιουνίου 2016, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/3qa9H0G>.

² Άρθρο 65, παρ. 8 N 4636/2019.

³ Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη, Απάντηση σε κοινοβουλευτική ερώτηση, 7017/4/25899-γ', 16 Μαρτίου 2022, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/3jE0Od9>.

⁴ ΔΕΕ, C-36/20 VL κατά Ministerio Fiscal, 25 Ιουνίου 2020, σκ. 93-94, C-808/18 Επιτροπή κατά Ουγγαρίας, 17 Δεκεμβρίου 2020, σκ. 97.

ελληνική νομοθεσία διευκρινίζει ότι το καθεστώς του αιτούντος άσυλο αποκτάται με την έγγραφη ή προφορική έκφραση της επιθυμίας κατάθεσης αίτησης.⁵ Σύμφωνα, δε, με το αρ. 9 Ν 4636/2019, κατοχυρώνεται το δικαίωμα παραμονής αιτούντων άσυλο με βάση την αρχή της μη επαναπροώθησης, μέχρι την ολοκλήρωση της διαδικασίας εξέτασης της αίτησης διεθνούς προστασίας στον πρώτο βαθμό. Οι, δε, διατάξεις περί επιστροφών εφαρμόζονται στους πολίτες τρίτων χωρών «οι οποίοι διαμένουν παράνομα στην ελληνική επικράτεια»,⁶ ενώ απαγορεύεται ρητά η έκδοση απόφασης επιστροφής εις βάρος προσώπων τα οποία έχουν δικαίωμα παραμονής στο έδαφος της χώρας, όπως οι αιτούντες άσυλο.⁷ Επιπλέον, ρητώς εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής του Ν 3386/2005 οι «πρόσφυγες και τα πρόσωπα που έχουν υποβάλει αίτηση για την αναγνώριση του καθεστώτος του πρόσφυγα».⁸ Τέλος, επισημαίνεται ότι στο αρ. 46 Ν 4636/2019 ορίζεται ρητώς ότι «Υπήκοος τρίτης χώρας ή ανιθαγενής που αιτείται διεθνή προστασία, δεν κρατείται για τον λόγο μόνο ότι έχει υποβάλει αίτηση διεθνούς προστασίας, καθώς και ότι εισήλθε παράτυπα ή/και παραμένει στη χώρα χωρίς νόμιμο τίτλο διαμονής» και ότι μπορεί να κρατηθεί μόνο κατ' εξαίρεση, «... εφόσον είναι αναγκαίο, κατόπιν ατομικής αξιολόγησης και υπό την προϋπόθεση ότι δεν μπορούν να εφαρμοσθούν εναλλακτικά μέτρα» και αποκλειστικώς, δε, για τους περιοριστικά αναφερόμενους λόγους στο ως άνω άρθρο.

Οι ανωτέρω αστυνομικές αρχές αφ' ενός παραβλέπουν την καταχώριση της βούλησης του ενδιαφερομένου να αιτηθεί άσυλο και την αναγραφή του ήδη εκδοθέντος Αριθμού Βούλησης Ασύλου,⁹ αλλά ακόμη και την πλήρη καταγραφή της αίτησης ασύλου από την Υπηρεσία Υποδοχής και Ταυτοποίησης (ΥΠΥΤ)¹⁰ και την καταχώριση των δακτυλικών αποτυπωμάτων του ενδιαφερομένου στη βάση δεδομένων Eurodac ως αιτούντος διεθνή προστασία («κατηγορία 1»),¹¹ βάσει της ακολουθούμενης πρακτικής σε νησιά όπως η Κως και εκδίδουν αποφάσεις επιστροφής ή απέλασης κατ' ευθεία παραβίαση του ως άνω εθνικού, ενωσιακού και διεθνούς νομικού πλαισίου και κατ'ευθεία παραβίαση της αρχής της μη επαναπροώθησης και της διεθνούς υποχρέωσης περί μη επιβολής κυρώσεων στον αιτούντα άσυλο λόγω παρατύπου εισόδου κατ' εφαρμογήν, αντιστοίχως, των αρ. 33, παρ. 1 και αρ. 31, παρ. 1 της Σύμβασης της Γενεύης του 1951.

Προσωπική ιστορία: Ο Αμμάρ*, Παλαιστίνιος πρόσφυγας από τη Γάζα, έφτασε στην Ελλάδα μέσω της Κω στα τέλη Φεβρουαρίου του 2022. Στις αρχές Μαρτίου, μεταφέρθηκε στην Κλειστή Ελεγχόμενη Δομή (ΚΕΔ) Κω όπου υπήχθη σε διαδικασίες υποδοχής και ταυτοποίησης, κατά τη διάρκεια των οποίων η ΥΠΥΤ κατέγραψε την αίτηση ασύλου του και καταχώρισε τα δακτυλικά αποτυπώματά του στην «κατηγορία 1» της βάσης δεδομένων Eurodac. Αμέσως μετά την ολοκλήρωση της διαδικασίας, ωστόσο, η Β' Διεύθυνση Αστυνομίας Δωδεκανήσου εξέδωσε εις βάρος του Αμμάρ απόφαση επανεισδοχής στην Τουρκία με κράτηση και τον μετέφερε στο ΠΡΟ.ΚΕ.Κ.Α. Κω, όπου παρέμεινε σε

⁵ Άρθρα 2 περ. γ' και 65, παρ. 8 Ν 4636/2019.

⁶ Άρθρο 17 Ν 3907/2011.

⁷ Άρθρο 21, παρ. 5 Ν 3907/2011.

⁸ Άρθρο 2, περ. γ' Ν 3386/2005.

⁹ Δέον όπως σημειωθεί η ειδική μνεία στην καταχώριση της «βούλησης» από τις αστυνομικές αρχές στην υπ' αριθμ. 1604/16/1195968 από 18 Ιουνίου 2016 Εγκύκλιο του Αρχηγείου Ελληνικής Αστυνομίας.

¹⁰ Βάσει του άρθρου 65, παρ. 1 και 7 Ν 4636/2019, με την καταγραφή όλων των απαραίτητων στοιχείων.

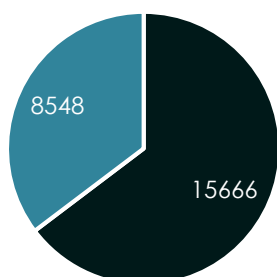
¹¹ Άρθρα 9, παρ. 1 και 24, παρ. 4 Κανονισμού (ΕΕ) 603/2013.

προαναχωρησιακή κράτηση μέχρι την έκδοση νέας απόφασης κράτησης δυνάμει του αρ. 46 Ν 4636/2019 τον Απρίλιο του 2022, ενώ αφέθηκε ελεύθερος μόνον αφότου του χορηγήθηκε προσφυγικό καθεστώς.

Συνεπεία της καταστρατήγησης της Οδηγίας επιστροφών και της κίνησης διαδικασιών απέλασης εις βάρος αιτούντων άσυλο, οι ελληνικές αρχές επιβάλλουν αυθαίρετα και συστηματικά τη στέρηση ελευθερίας. Σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη για το 2021, σχεδόν το σύνολο των αποφάσεων απέλασης που εκδόθηκαν βάσει του Ν 3386/2005 κατά παρέκκλιση της Οδηγίας επιστροφών συνοδεύονταν από κράτηση, σε αντίθεση με το ποσοστό (65%) των αποφάσεων επιστροφής βάσει του Ν 3907/2011 που συνοδεύονταν από κράτηση:¹²

Αποφάσεις προαναχωρησιακής κράτησης: 2021			
	Αποφάσεις απομάκρυνσης	Αποφάσεις κράτησης	Ποσοστό κράτησης
Απέλαση Ν 3386/2005	4.578	4.553	99,5%
Επιστροφή Ν 3907/2011	24.124	15.666	65%

Αποφάσεις επιστροφής Ν 3907/2011: 2021

■ Με κράτηση ■ Χωρίς κράτηση

Αποφάσεις απέλασης Ν 3386/2005: 2021

■ Με κράτηση ■ Χωρίς κράτηση

Συγκεκριμένα στο νησί της Κω, η Β' Διεύθυνση Αστυνομίας Δωδεκανήσου εξέδωσε 989 αποφάσεις απέλασης με κράτηση και μόνο 2 αποφάσεις απέλασης χωρίς κράτηση. Αντιθέτως, εκδόθηκαν 81 αποφάσεις επιστροφής με κράτηση και 78 αποφάσεις επιστροφής χωρίς κράτηση.¹³ Ενώ λοιπόν το 51% των αποφάσεων επιστροφής κατά τον Ν 3907/2011 συνοδεύονταν από κράτηση, στο πλαίσιο των απελάσεων κατά τον Ν 3386/2005, η κράτηση διατάχθηκε στο 99,8% των περιπτώσεων.

Τέλος, υπενθυμίζεται ότι η καταστρατήγηση της Οδηγίας επιστροφών στα σύνορα επιτείνεται από τη διάταξη του αρ. 1 Ν 4825/2021, σύμφωνα με την οποία προκρίνεται η χρήση των διαδικασιών του Ν 3386/2005 έναντι αυτών του Ν 3907/2011 στις ανωτέρω

¹² Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη, Απάντηση σε κοινοβουλευτική ερώτηση, 7017/4/25899-γ', 16 Μαρτίου 2022, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/3jE0Od9>.

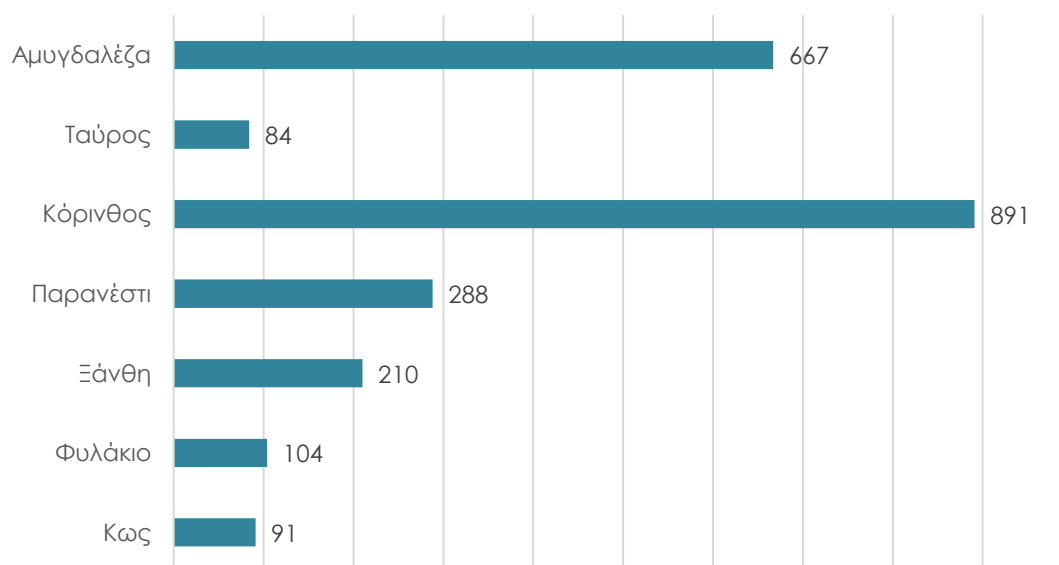
¹³ Υπουργείο Δικαιοσύνης, Απάντηση σε κοινοβουλευτική ερώτηση, 43/2022, 11 Μαρτίου 2022, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/3N43ePN>.

περιπτώσεις, χωρίς να τηρούνται ούτε οι ελάχιστες προϋποθέσεις του αρ. 4, παρ. 4 της Οδηγίας επιστροφών και ήδη αρ. 19, παρ. 2 Ν 3907/2011.

Συνθήκες κράτησης

Οι συνθήκες κράτησης στα ΠΡΟ.ΚΕ.Κ.Α. παραμένουν προβληματικές και αντίθετες με τις προδιαγραφές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και του ενωσιακού και εθνικού δικαίου, όπως τονίζει, μεταξύ άλλων, το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης ιδίως όσον αφορά τα κέντρα του Ταύρου, της Αμυγδαλέζας και της Κω.¹⁴

Κρατούμενοι σε ΠΡΟΚΕΚΑ: 31 Δεκ 2021

Στα τέλη του 2021, 2.335 άνθρωποι τελούσαν υπό κράτηση σε ΠΡΟ.ΚΕ.Κ.Α. Ωστόσο, η πρόσβαση των κρατουμένων σε αναγκαίες υπηρεσίες παραμένει εξαιρετικά ελλιπής. Στα τέλη του έτους, δεν υπήρχαν ψυχίατροι, ψυχολόγοι, κοινωνικοί λειτουργοί ούτε διερμηνείς στα ΠΡΟ.ΚΕ.Κ.Α. της χώρας. Στην Αμυγδαλέζα υπήρχαν δύο ιατροί, στον Ταύρο, στην Κόρινθο, στο Παρανέστι και στο Φυλάκιο ένας ανά κέντρο, ενώ στην Ξάνθη και στην Κω δεν υπήρχε ιατρός.

Προσωπική ιστορία: Ο **Ουαλίντ*** και οι δύο ανήλικες κόρες του είναι επιζώντες του ναυαγίου που έλαβε χώρα στα Αντικύθηρα στα τέλη του 2021, με αποτέλεσμα να χάσουν τη ζωή του η γυναίκα του, η τρίτη κόρη του και η πεθερά του. Μετά την διάσωσή τους τους από τις ελληνικές αρχές, οι επιζώντες τέθηκαν υπό κράτηση στο **ΠΡΟ.ΚΕ.Κ.Α. Αμυγδαλέζας** για πάνω από ένα μήνα, χωρίς πρόσβαση σε ζεστό νερό και με ελλιπή θέρμανση. Ο Ουαλίντ και οι κόρες του έμειναν σε ένα δωμάτιο, ενώ στο διπλανό κρατήθηκε μία επταμελής οικογένεια.

¹⁴ Εκτελεστική απόφαση του Συμβουλίου με την οποία διατυπώνεται σύσταση για την αντιμετώπιση των ελλείψεων που διαπιστώθηκαν κατά την αξιολόγηση του 2021 σχετικά με την εφαρμογή του κεκτημένου του Σένγκεν από την Ελλάδα στον τομέα της επιστροφής, 13662/21, 10 Νοεμβρίου 2021, σκ. 9, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/3EfKQ7c>.

Στα, δε, αστυνομικά τμήματα της επικράτειας, όπου κρατούνταν 380 άνθρωποι στα τέλη του 2021, οι συνθήκες κράτησης εξακολουθούν να μην πληρούν ούτε τις στοιχειώδεις απαιτήσεις της αξιοπρεπούς διαβίωσης:

Προσωπική ιστορία: Ο Σαϊντ* είναι πρόσφυγας από το Αφγανιστάν και βρίσκεται στην Ελλάδα ήδη από το 2018. Τον Σεπτέμβριο του 2021, συνελήφθη και κρατήθηκε στο **Αστυνομικό Τμήμα Ηγουμενίτσας** για πάνω από τρεις μήνες, σε ένα κελί μαζί με άλλα άτομα στο οποίο δεν υπήρχε κρεβάτι, τραπέζι, καρέκλες ή παράθυρα. Ο Σαϊντ και οι συγκατοούμενοί του κοιμούνταν σε βρώμικες κουβέρτες στο πάτωμα, λάμβαναν μόνο δύο γεύματα την ημέρα και δεν είχαν πρόσβαση σε ζεστό νερό. Στο Αστυνομικό Τμήμα δεν παρεχόταν διερμηνεία και επιτρεπόταν η χρήση τηλεφώνου μόνο για μία ώρα την εβδομάδα.

De facto κράτηση στις Κλειστές Ελεγχόμενες Δομές (ΚΕΔ)

Έτερη διάσταση της παράνομης στέρησης ελευθερίας των προσφύγων και μεταναστών στη χώρα παρουσιάζει η λειτουργία των Κλειστών Ελεγχόμενων Δομών (ΚΕΔ), τις οποίες ίδρυσε η ελληνική κυβέρνηση με τη χρηματοδότηση και υποστήριξη της ΕΕ. Στην ΚΕΔ Σάμου, εγκαινιασθείσα το 2021, οι απορριφθέντες αιτούντες άσυλο τελούν υπό καθεστώς απαγόρευσης εξόδου από τη δομή, η οποία, σύμφωνα με το Διοικητικό Πρωτοδικείο Σύρου, συνιστά αυθαίρετη στέρηση της ελευθερίας τους.¹⁵ Μολονότι το Δικαστήριο έκρινε παράνομη την ως άνω πρακτική, οι άνθρωποι που στερούνταν ενεργού Δελτίου Αιτήσαντος Διεθνή Προστασία παρέμεναν *de facto* εγκλωβισμένοι μέσα στην ΚΕΔ, χωρίς δυνατότητα εξόδου από το κέντρο.¹⁶ Το, δε, Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου διαβεβαιώνει ρητώς ότι οι απορριφθέντες αιτούντες άσυλο για τους οποίους δεν έχει εκδοθεί απόφαση κράτησης έχουν δικαίωμα εισόδου και εξόδου από τα ΚΕΔ σύμφωνα με τον Γενικό Κανονισμό Λειτουργίας τους, «χωρίς να επιβάλλεται γενική στέρηση εξόδου από την ΚΕΔ».¹⁷

Δικαστικός έλεγχος της διοικητικής κράτησης

Πρόσβαση σε ένδικα βοηθήματα

Το 2021, η Ελληνική Αστυνομία εξέδωσε συνολικά 21.044 αποφάσεις κράτησης στο πλαίσιο διαδικασιών επιστροφής, απέλασης ή ασύλου, ωστόσο, κατατέθηκαν μόνο 2.803 αντιρρήσεις κατά της κράτησης ενώπιον των διοικητικών πρωτοδικείων. Επομένως, λιγότερο από μία στις επτά αποφάσεις κράτησης τέθηκαν σε δικαστικό έλεγχο μέσω του προβλεπόμενου από τον νόμο ένδικου βοηθήματος.

Τα ως άνω στοιχεία καταδεικνύουν τα χρόνια, σοβαρά και καταγεγραμμένα εμπόδια στην πρόσβαση των προσφύγων και μεταναστών στο ένδικο βοήθημα των

¹⁵ ΔΠρΣυρ ΑΡ36/2021. Βλ. ΕΣΠ, «Παράνομο έκρινε το Διοικητικό Πρωτοδικείο Σύρου το μέτρο απαγόρευσης εξόδου σε Αφγάνο αιτούντα άσυλο από την νέα Κλειστή Ελεγχόμενη Δομή (Κ.Ε.Δ.) Ζερβού Σάμου», 20 Δεκεμβρίου 2021, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/3EgYMJK>.

¹⁶ ΕΣΠ κ.α., «Κλειστή Δομή Σάμου: ο εγκλωβισμός συνεχίζεται», 10 Φεβρουαρίου 2022, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/3JEV8dD>.

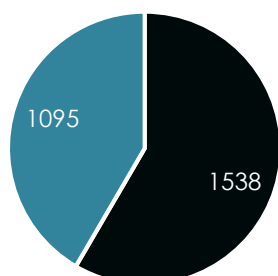
¹⁷ Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, Απάντηση σε κοινοβουλευτική ερώτηση, 203240, 9 Απριλίου 2022, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/3OeqTNT>.

αντιρρήσεων κατά της κράτησης.¹⁸ Επισημαίνεται, αφενός, ότι οι αποφάσεις κράτησης συντάσσονται μόνο στα ελληνικά, ενώ οι ενδιαφερόμενοι δεν ενημερώνονται εγγράφως ή προφορικώς, σε γλώσσα που να κατανοούν, για τους λόγους της κράτησής τους ούτε για τα σχετικά ένδικα βοηθήματα. Δέον όπως τονιστεί ότι, στα τέλη του 2021, κανένα από τα επτά ΠΡΟ.ΚΕ.Κ.Α. ανά την επικράτεια, στα οποία κρατούνταν συνολικά 2.335 άνθρωποι, δεν διέθετε διερμηνείς ή κοινωνικούς λειτουργούς.¹⁹ Αφετέρου, η Διοίκηση εξακολουθεί να μη συμμορφώνεται με την υποχρέωση του κράτους να παρέχει δωρεάν νομική συνδρομή για τον έλεγχο της κράτησης μεταναστών και αιτούντων άσυλο,²⁰ με σοβαρότατες συνέπειες για την αποτελεσματικότητα της δικαστικής προστασίας στο πλαίσιο της διοικητικής κράτησης, όπως αναλύεται κατωτέρω.

Τη συστηματική παραβίαση των ως άνω υποχρεώσεων έχει υπογραμμίσει το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε πρόσφατες συστάσεις του προς την Ελλάδα για τη συστηματική παροχή «πραγματικής πρόσβασης σε γλωσσική υποστήριξη» και την «πραγματική πρόσβαση σε δωρεάν νομική συνδρομή»,²¹ καθώς και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, τονίζοντας ότι «συνεργάζεται στενά με την Ελλάδα για να διασφαλίσει την ορθή εφαρμογή της εν λόγω σύστασης, εντός του πλαισίου της αξιολόγησης Σένγκεν που διεξήχθη το 2021, και δεν θα διστάσει να κινήσει διαδικασίες επί παραβάσει, όπου αυτό είναι κατάλληλο.»²²

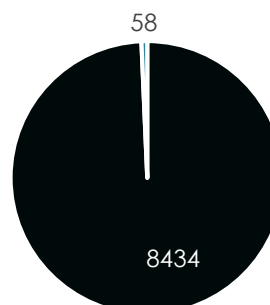
Αναποτελεσματικότητα του δικαστικού ελέγχου

Αντιρρήσεις κατά κράτησης:
2021

■ Απορριφθείσες ■ Δεκτές

Αυτεπάγγελτος δικαστικός
έλεγχος κράτησης: 2021

■ Έγκριση ■ Μη συνέχιση

¹⁸ RSA & Ίδρυμα PRO ASYL, *Submission in S.D. v. Greece*, Οκτώβριος 2020, σκ. 18 επ., διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/34XtWIK>.

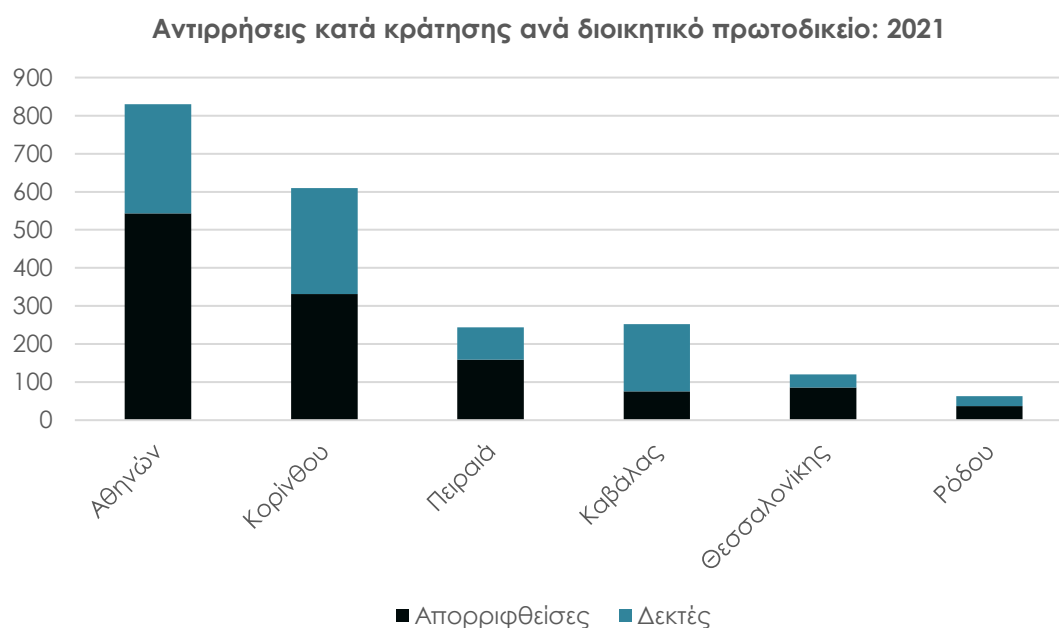
¹⁹ Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη, Απάντηση σε κοινοβουλευτική ερώτηση, 7017/4/25899-γ', 16 Μαρτίου 2022, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/3jE0Od9>.

²⁰ Άρθρο 9, παρ. 6 Οδηγίας για την υποδοχή, άρθρο 13, παρ. 3-4 Οδηγίας επιστροφών.

²¹ Εκτελεστική απόφαση του Συμβουλίου με την οποία διατυπώνεται σύσταση για την αντιμετώπιση των ελλείψεων που διαπιστώθηκαν κατά την αξιολόγηση του 2021 σχετικά με την εφαρμογή του κεκτημένου του Σένγκεν από την Ελλάδα στον τομέα της επιστροφής, 13662/21, 10 Νοεμβρίου 2021, σκ. 1-2, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/3EfKQ7c>.

²² Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Απάντηση σε κοινοβουλευτική ερώτηση P-005159/2021, 19 Ιανουαρίου 2022, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/37OfYKp>.

Τα διοικητικά πρωτοδικεία απέρριψαν 1.538 και έκαναν δεκτές 1.095 αντιρρήσεις κατά κράτησης το 2021. Η πλειοψηφία των αποφάσεων εκδόθηκαν από τα Διοικητικά Πρωτοδικεία Αθηνών (830), Κορίνθου (610), Καβάλας (252) και Πειραιά (244).²³

Ωστόσο, στο πλαίσιο του αυτεπάγγελτου ελέγχου της κράτησης το ίδιο έτος, τα διοικητικά πρωτοδικεία ενέκριναν 8.434 αποφάσεις κράτησης και διέταξαν την άρση της κράτησης μόνο σε 58 περιπτώσεις. Οι περισσότερες περιπτώσεις αυτεπάγγελτου ελέγχου διεξήχθησαν στα Διοικητικά Πρωτοδικεία Κορίνθου (4.128), Καβάλας (1.489) και Αθηνών (1.281). 6.557 εξ αυτών αφορούν σε κράτηση αιτούντων άσυλο και 1.935 σε προαναχωρησιακή κράτηση.²⁴

Συνάγεται από τα ανωτέρω επίσημα στοιχεία ότι τα διοικητικά πρωτοδικεία έκαναν δεκτό το 41,6% των αντιρρήσεων που κατατέθηκαν ενώπιόν τους το 2021, αλλά απέρριψαν μόνο το 0,68% των αποφάσεων κράτησης τις οποίες έλεγξαν αυτεπαγγέλτως ως προς τη συμβατότητά τους με βάση τις ίδιες ακριβώς διατάξεις. Επισημαίνεται, δε, ότι ακόμη και σε υποθέσεις αντιρρήσεων που έγιναν δεκτές, τα Διοικητικά Πρωτοδικεία συχνά επιβάλλουν, κατ'εσφαλμένη ερμηνεία του νόμου και χωρίς να συντρέχουν λόγοι κράτησης, εναλλακτικά της κράτησης μέτρα, όπως η διαμονή σε συγκεκριμένο τόπο π.χ. νησί και δήλωση της διεύθυνσης κατοικίας στην Αστυνομία²⁵ ή/και η υποχρέωση τακτικής εμφάνισης στην Αστυνομία.²⁶

Η έντονη αντίθεση μεταξύ των δύο αριθμητικών στοιχείων, ως προς την απελευθέρωση με βάση την αποδοχή των αντιρρήσεων και την απελευθέρωση κατόπιν αυτεπάγγελτου

²³ Υπουργείο Δικαιοσύνης, Απάντηση σε κοινοβουλευτική ερώτηση, 43/2022, 11 Μαρτίου 2022, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/3N43ePN>.

²⁴ Υπουργείο Δικαιοσύνης, Απάντηση σε κοινοβουλευτική ερώτηση, 43/2022, 11 Μαρτίου 2022, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/3N43ePN>.

²⁵ Ενδεικτικά, ΔΠρΑΘ ΑΡ831/2022, ΑΡ2150/2021, ΑΡ1430/2021, ΑΡ971/2021, ΔΠρΠειρ ΑΡ245/2021, ΑΡ74/2021, ΑΡ19/2021, ΔΠρΡοδ ΑΡ72/2022, ΑΡ515/2021, ΑΡ514/2021, ΑΡ450/2021, ΑΡ449/2021, ΑΡ195/2021, ΑΡ136/2021, ΑΡ122/2021.

²⁶ Ενδεικτικά, ΔΠρΑΘ ΑΡ119/2022, ΑΡ2150/2021, ΑΡ2103/2021, ΑΡ1430/2021, ΑΡ971/2021, ΑΡ873/2021, ΑΡ560/2021, ΔΠρΚορ ΑΡ1759/2021, ΔΠρΠειρ ΑΡ260/2021, ΑΡ245/2021, ΑΡ74/2021.

δικαστικού ελέγχου, δημιουργεί εύλογα ερωτηματικά και καταδεικνύει, με μόνα τα αριθμητικά στοιχεία, όχι μόνο τις πλημμέλειες που διέπουν τον δικαστικό έλεγχο της κράτησης αλλά και τις σοβαρές συνέπειες της μη συμμόρφωσης του κράτους με την υποχρέωσή του να παρέχει δωρεάν νομική συνδρομή στους ανθρώπους που θέτει σε καθεστώς στέρισης της ελευθερίας. Προκύπτει, εν ολίγοις, ότι οι πιθανότητες απελευθέρωσης των ενδιαφερομένων από την κράτηση είναι σχεδόν μηδενικές, εκτός αν καταφέρουν να αποκτήσουν πρόσβαση σε νομική συνδρομή και εκπροσώπηση με ίδια μέσα. Περαιτέρω, το έργο των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών που παρέχουν δωρεάν νομική συνδρομή σε κρατούμενους δυσχεραίνεται, καθώς βρίσκονται συχνά αντιμέτωπες με τις συνέπειες των συστηματικών ενεργειών της ελληνικής κυβέρνησης να δημιουργήσει ένα αρνητικό κλίμα σε βάρος των ΜΚΟ, ενέργειες τις οποίες έχουν καταγγείλει επανειλημμένως τα όργανα του Συμβουλίου της Ευρώπης²⁷ και των Ηνωμένων Εθνών.²⁸

Καταληκτικά, συνάγεται ότι, ο δικαστικός έλεγχος της κράτησης παραμένει αναποτελεσματικός: καταγράφονται σταθερά οι χρόνιες και σημαντικές ελλείψεις ως προς την τήρηση των διαδικαστικών και ουσιαστικών εγγυήσεων, ως προς την ποιότητα του ελέγχου της κράτησης και την ενότητα της νομολογίας. Και τούτο, λόγω αφ' ενός του χαρακτήρα του ένδικου βοηθήματος των αντιρρήσεων κατά της κράτησης (έγγραφος τύπος, ένδικο βοήθημα σε Προεδρική Διαδικασία, χωρίς τη δυνατότητα ένδικων μέσων κατά των εκδοθησόμενων αποφάσεων των Διοικητικών Πρωτοδικείων),²⁹ σε συνδυασμό με τις πλημμέλειες ως προς την ενημέρωση των κρατούμενων αλλοδαπών και την απουσία δωρεάν νομικής συνδρομής τους.

²⁷ Επίτροπος Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Συμβουλίου της Ευρώπης, Επιστολή σε Έλληνες Υπουργούς, CommHR/DM/sf 019-2021, 3 Μαΐου 2021, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/3lqDcT8>, Κοινοβουλευτική Συνέλευση του Συμβουλίου της Ευρώπης (PACE), *Restrictions on NGO activities in Council of Europe member States – Explanatory Report*, 15205, 6 Ιανουαρίου 2021, σκ. 33, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/3JttcKc>, Συμβούλιο Εμπειρογνομόνων για το Δίκαιο των ΜΚΟ, *Addendum to the Opinion on the compatibility with European standards of recent and planned amendments to the Greek legislation on NGO registration*, CONF/EXP(2020)5, 23 Νοεμβρίου 2020, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/3wlfHZm>.

²⁸ Ειδικοί εισηγητές του ΟΗΕ για το δικαίωμα στην ελευθερία του συνέρχεσθαι και του συνεταιρίζεσθαι, για τους υπερασπιστές ανθρωπίνων δικαιωμάτων και για τα ανθρώπινα δικαιώματα των μεταναστών, Communication, OL GRC 1/2021, 31 Μαρτίου 2021, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/3ud7vb6>.

²⁹ Αγγελική Παπαπαναγιώτου-Λέζα & Στέργιος Κοφίνης, «Can the Return Directive Contribute to Protection for Rejected Asylum Seekers and Irregular Migrants in Detention? The Case of Greece», 281-299 στο Madalina Moraru, Galina Cornelisse & Philippe De Bruycker, *Law and Judicial Dialogue on the Return of Irregular Migrants from the European Union* (Hart Publishing, 2020) 297.

Υποστήριξη Προσφύγων στο Αιγαίο (RSA)

Ιάσονα Καλαμπόκα 30

82131 Χίος, Ελλάδα

+30 22711 03721

info@rsaegean.org

<http://rsaegean.org/>

**stiftung
PRO ASYL**

Ίδρυμα PRO ASYL

P.O. Box 16 06 24

Φρανκφούρτη 60069, Γερμανία

+49 69 2423150

europa@proasyl.de

<http://proasyl.de>